

Заголовкове слово пронизує увесь текст, зв'язує його. При цьому з ним самим неминуче відбуваються семантичні зміни, які ведуть до створення індивідуально-художнього значення. Усвідомлення цього значення читачем відбувається ретроспективно, при поверненні до заголовка, при закінченні тексту.

Метафорична назва збірки «Вежа з чорного дерева» вводить читача у світ проблем, ключових для автора. Ще в середині минулого століття поборники чистоти мистецтва в суспільстві приземленого розрахунку й практицизму, захищаючи високі духовні скарби від агресивного нігілізму та моральної байдужості, запропонували, як їм здавалось, універсальну формулу їх спасіння – «вежу зі слонов'ячої кістки», що мала стати надійним прихистком для справжнього мистецтва й митця-нонконформіста. Прихильники такої теорії, від французьких поетів-парнасців і Г. Флобера до американського письменника Г. Джеймса, на власному досвіді відчули внутрішні суперечності цієї духовної утопії. Природне бажання митця порвати з бездуховною повсякденністю призводило до розриву з самою реальністю, природне небажання вимірювати цінність мистецтва примітивною прагматикою «корисного» обернулося на індивідуалістичне гасло «мистецтво для мистецтва», і гордовитий образ «вежі зі слонов'ячої кістки», яка мріялася неприступною фортецею духу, нерідко ставав синонімом виморочної декадентської міфотворчості [Павличко 2001].

Понад те, заголовок роману реалізує категорію локально-темпоральної віднесеності. Так, поїздка Девіда Вільямса, художника й мистецтвознавця, до живописця Генрі Бреслі, здається, не обіцяла нічого особливого: автор передмови збирався уточнити у відомого майстра деякі відомості для свого майбутнього есе про нього. Але незвичайна атмосфера старої ферми, загубленої у віковичних лісах, незбагненні, на перший погляд, стосунки її жителів перевернули всі уявлення Вільямса, завдали дошкульного удару по його упередженнях, а головне – по його поглядах на мистецтво й свою роль у ньому. Котміне у «Вежі з чорного дерева» – наче чарівний замок з кельтського епосу, куди прибув «мандрівний лицар зразка 1973 року», і це романтична утопія, Телемське абатство в мініатюрі, де 80-річний художник і його 20-річні учениці невтомно працюють, удосконалюють себе й свої знання про світ, дбають про інших. Експатріант і вічний бунтівник проти традицій, самітник із Котміне Бреслі, як зрозумів Вільямс, щасливий насамперед тим, що ніколи не втрачав відчуття тісного контакту з життям, тоді як його власне мистецтво (Вільямс – абстракціоніст) – це «вежа з чорного дерева», де ховаються від гострих проблем буття духовні карлики й боягузи. Старий Бреслі – живе втілення історії мистецтва ХХ століття, але його думки й праця належать прийдешньому, Вільямса ж чекає лише «невблаганність нинішнього дня» [Павличко 2001, с. 387].

Слід зазначити, що в аспекті нашого дослідження вважаємо перспективним проаналізувати заголовки творів сучасної літератури, які ще є маловивченими. Наприклад, дуже цікавим є звернути увагу на твори сучасних ізраїльських авторів, яким не приділено уваги у вітчизняному літературознавстві.

Література

- Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1975. – 470 с. Долинин А. Паломничество Чарльза Смитсона / А. Долинин // Фаулз Д. Подруга французского лейтенанта. – М. : Правда, 1990. – С. 3 – 19. Козюра О. В. Проза Джона Фаулза : аспекти постмодерністської інтерпретації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн» / О. В. Козюра. – К., 2006. – 20 с. Кубарева Н. П. Зарубежная литература второй половины XX века / Н. П. Кубарева. – М. : Москов. лицей, 2002. – 208 с. Кухаренко В. А. Интерпретация текста / В. А. Кухаренко. – Одесса : Латстар, 2002. – 292 с. Лукин В. А. Художественный текст : основы лингвистической теории и элементы анализа / В. А. Лукин. – М. : Ось-89, 1999. – 112 с. Павличко С. Джон Фаулз. Життя як магичний театр // Зарубіжна література. – К. : Основи, 2001. – С. 359 – 391. Релф Д. Введение // Фаулз Д. Кротовые норы. – М. : Махаон, 2002. – С. 9 – 22. Тюна В. И. Произведение и его имя // Литературный текст : проблемы и методы исследования : аспекты теоретической поэтики. – М. : Тверь, 2002. – С. 112 – 116. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или интертекст в мире текстов / Н. А. Фатеева. – М. : Наука, 2000. – 280 с.

ВЕЦКУР Т.А.

(Волинський інститут економіки та менеджменту)

СЕКВЕНЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР ІНСТРУКТИВНОГО ПОВЧАЛЬНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

У статті розглядається секвенційність як одна з характерних особливостей інструктивного повчального дискурсу. На основі прикладів з художніх творів проаналізовано два види секвенцій – логічні та хронологічні, їх структуру та мовні засоби вираження.

Ключові слова: інструктивний повчальний дискурс, секвенція, логічний зв'язок, хронологічна послідовність.

Вецкур Т.А. Секвенционный характер инструктивного поучительного дискурса на материале английского языка). В статье рассматривается секвенционность как одна из характерных особенностей инструктивного поучительного дискурса. На основании примеров из художественной литературы выполнен анализ двух видов секвенций – логических и хронологических, их структуры и языковых средств выражения.

Ключевые слова: инструктивный поучительный дискурс, секвенция, логическая связь, хронологическая последовательность.

Vetskur T.A. Sequential character of English instructive didactic discourse. The article deals with sequentality as one of peculiar features of instructive didactic discourse. Examples selected from works of fiction were used to analyse two types of sequences – logical and chronological as well as their structure and language expressive means.

Key words: instructive didactic discourse, sequence, logical connection, chronological order.

Сучасна епоха позначена бурхливим розвитком технологій, якими людина користується щодня як на роботі, так і в побуті. Саме цей фактор сприяє розвитку такого комунікативного утворення як інструкція. Слід зазначити, що інструкції часто стосуються не лише технічної сфери, але й повсякденних операцій, які виконує кожна людина. **Мета** статті – проаналізувати секвенційність як головну ознаку інструктивного повчального дискурсу. Реалізація даної мети вимагає виконання таких **завдань**:

- представити дефініцію поняття “інструктивний повчальний дискурс”;
- розглянути моделі логічної структури інструктивного дискурсу, розроблені провідними дослідниками-лінгвістами;
- встановити види секвенцій в інструктивному повчальному дискурсі та охарактеризувати їх;
- проілюструвати характерні особливості секвенцій різних типів на адекватних прикладах.

Предметом дослідження виступає інструктивний повчальний дискурс, а **об’єктом** дослідження – секвенції, які спостерігаються в межах такого виду дискурсу. **Актуальність** даної праці обумовлюється відсутністю докладного лінгвістичного аналізу побутових інструкцій, оскільки виконані дослідження зосереджені, переважно, на комп’ютерних інструкціях [Farkas 1999] або психологічних та вікових аспектах інструктивного впливу [Kline 2004; Ramm 2000].

Успішна взаємодія індивідів у суспільстві вимагає оволодіння певним інструментарієм знань та переконань або зразків поведінки, схвалених суспільною групою. Окрім того, щодня людині доводиться виконувати безліч механічних операцій, які вимагають компетенції не абстрактного, а конкретно-предметного характеру. Під **інструктивним повчальним дискурсом** ми розуміємо такий повчальний вплив, який покликаний формувати у адресата саме конкретно-предметну компетенцію або поведінкову модель у певній ситуації, яка вимагає чітких дій та є одичною, нетиповою.

На нашу думку, інструктивний повчальний дискурс є безпосереднім спілкуванням комунікантів, яке супроводжується контекстуальними чинниками, на відміну від інструктивних текстів, де інструктивна складова постає як жанрова ознака [Wikberg 1992, с. 252; Ramm 2000, с. 157]. Інструкції охоплюють безліч текстів, висловлень та навіть інтерактивних форм. Врахування реакції реципієнта, його розуміння отриманої інструкції та механізмів взаємодії із повчальником уможливають ґрунтовний аналіз характерних ознак інструктивного повчального дискурсу, а також комунікативних стратегій та тактик, які використовують мовець.

Найвиразнішою особливістю інструктивного повчального дискурсу є його логічна структура, яка не є довільною, а складається з набору певних елементів. Слід зауважити, що серед сучасних лінгвістів немає єдиної думки щодо структурних елементів інструктивного дискурсу. Так, Д. Фаркас пропонує наступну модель інструктивного дискурсу, яка складається із чотирьох “системних станів”: 1) бажаного стану – мети, яка представлена користувачу; 2) обов’язкового попереднього стану, який постає умовою для досягнення бажаного стану (цей стан часто зазначають на початку опису порядку дій, щоб користувач міг привести свій дійсний стан у відповідність з обов’язковим попереднім станом); 3) проміжні стани – це ті стани, які ми здобуємо у процесі досягнення мети (вони виступають певними віхами або цілями нижчого порядку та обумовлюються нашими діями); 4) небажані стани – стани, яких ми прагнемо уникнути і які виникають внаслідок помилок, системних збоїв та конфлікту взаємопов’язаних систем [Farkas 1999, с. 42-43].

Вищенаведена модель ґрунтується на засадах логіки та риторики. Згідно положень висунутих Д. Фаркасом, порядок виконання певної інструкції включає набір станів та дій. Ми вважаємо, що дана модель повністю проявляється у технічній комунікації та сфері інформаційних технологій. Проте у повсякденному спілкуванні інструкції набувають більш спрощеної форми і не вимагають наявності усіх вищезазначених станів. Такі інструкції, як правило, містять лише перелік дій, а стани, у якості імплікатур, належать до спільних знань комунікантів і не вербалізуються.

Структура інструктивного повчального дискурсу також може бути зображена у вигляді формули, яка відображає його основні прагматичні характеристики:

X ПРИПИСУЄ, ЯК Y-ку ВИКОНАТИ Z

де X – компетентний автор інструкції, ЯК – стратегії, спрямовані на досягнення мети, Y – адресат, який прагне отримати певні знання (адресат також постає і в якості потенційного виконавця), ВИКОНАТИ – складна дія, Z – мета [Wikberg 1992, с. 254].

Перевагу даної формули ми вбачаємо у наголосі на комунікативній складовій інструктивного повчального дискурсу (стратегії), залученню фактора мовця та адресата. К. Вікберг розглядає інструкцію як макроакт директивного типу, який, у свою чергу, має певну кількість підпорядкованих мікроактів, що позначаються перформативами РАДИТИ, ЗАСТЕРІГАТИ, РЕКОМЕНДУВАТИ та ПРОПОНУВАТИ.

Наведена формула підходить для виявлення особливостей інструктивного повчального дискурсу в рамках теорії мовленнєвих актів, проте вона не враховує важливість логічної структури висловлення. На нашу думку, всебічний аналіз інструктивного повчального дискурсу можливий з використанням підходу, запропонованого Р. Лонгаком, який інтегрує основні положення обох вищевикладених моделей.

Як зазначає Р. Лонгакр, інструктивний дискурс – це логічна або хронологічна послідовність базових одиниць, які позначають (часто по відношенню до майбутнього) послідовні етапи дії, яку необхідно виконати. Така послідовність часто містить певний настановчий елемент (*exhortative clause*), в якому міститься порада адресату неухильно слідувати запропонованій інструкції [Longacre 1996, с. 9].

Базові одиниці у розумінні Р. Лонгакра також часто трактують як кроки у виконанні певної дії чи механічної операції [Rayne 2002, с. 360; Lavid 2000, с. 42]. Проте, незалежно від обраного понятійного апарату, очевидним є той факт, що саме чітка послідовність елементів є визначальною рисою інструктивного повчального дискурсу. Ми називаємо дану характеристику **секвенційністю** інструкції.

Услід за Р. Лонгаком, ми стверджуємо, що в інструктивному повчальному дискурсі представлені два види секвенцій – логічна та хронологічна. Логічна секвенційність визначається причинно-наслідковими зв'язками, у той час як хронологічна секвенційність – порядком виконання етапів дії, які визначає інструкція. Логічна послідовність може виражати причинно-наслідкові зв'язки не лише між власне етапами дії (далі – ЕД), але також між етапами дії та релевантними явищами об'єктивної дійсності (далі – ЯОД) або суб'єктивною думкою мовця (далі – СДМ).

З огляду на наявні види логічних зв'язків, ми поділяємо логічні секвенції на гомогенні, які втілюють причинно-наслідкові зв'язки між одиницями однакового когнітивного поля, та гетерогенні – зв'язки між одиницями різних когнітивних полів. Також логічні секвенції можуть бути простими, тобто налічувати один причинно-наслідковий зв'язок, та складними, тобто охоплювати два і більше зазначених зв'язки. Наприклад:

*Maude disapproved. "The marathon is in three weeks and you have not done any distance. **You should have about four twenty-milers under your belt by now and you have not done one!**"*

"But it's so far, Miss! It's so boring! I can't go fast for that distance. I have to plod along."

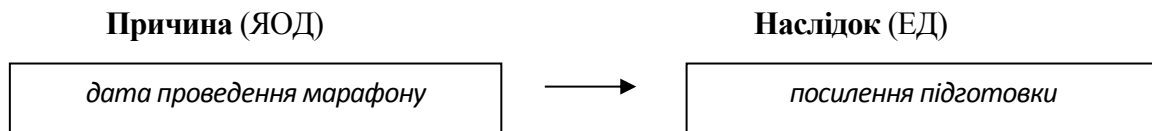
*"**Your body has to accustom itself to the long distance. You can't spring it on your body the day of the marathon. Your metabolism has to have accommodated by then.**"*

*"Also," she glared at me, "It's bad to keep running on the mountain. **You should be running every day on pavement. The marathon is on a road. There's a big difference. Pavement is harder.**"*

"I know," I waned [Trott 1987, с. 70].

Наведений фрагмент ілюструє інструктивний повчальний дискурс з логічно-секвенційною структурою. Розмова ведеться між двома подругами, ~~одна з яких~~ має значний досвід у забігах на великі дистанції, а інша планує взяти участь у марафоні вперше у житті. Дія, яку необхідно виконати згідно інструкції – підготовка до марафону, яка складається з двох основних частин – визначення режиму тренування та загальної фізичної підготовки бігуна. Можливі конфігурації логічних секвенцій вважаємо за доцільне зобразити у вигляді графічних схем. Схема 1.

Схема 1.

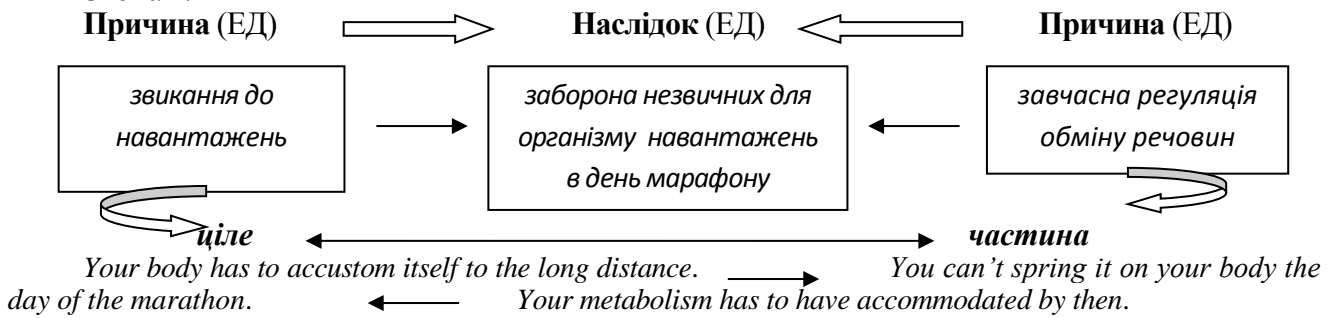

The marathon is in three weeks and you have not done any distance. →

You should have about four twenty-milers under your belt by now /.../

Вищевказану логічну секвенцію ми позначаємо як гетерогенну та просту. Вона побудована на причинно-наслідковому зв'язку між складовими різної природи: явищем об'єктивної дійсності та певним етапом дії. Секвенції даного типу ми кваліфікуємо як прості, оскільки вони складаються лише з двох корелятивних елементів. Слід зауважити, що порядок розташування елементів на позначення причини та наслідку є довільним і залежить від преференцій мовця. Також в інструктивному повчальному дискурсі спостерігаються і складні секвенції, які містять більше ніж два логічно пов'язаних елементи. Наприклад:

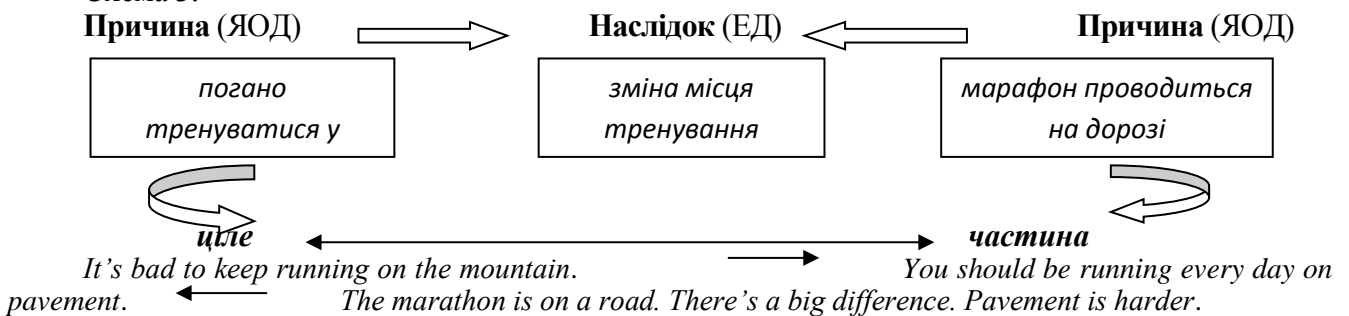
Схема 2.

Наведена вище складна секвенція презентує три елементи логічної структури інструктивного дискурсу. Усі елементи є етапами певної дії, тому така послідовність позначена нами як гомогенна. Два елементи структури позначають причину, і один елемент – наслідок. Рамкова організація елементів є типовою для складної секвенції: спочатку зазначається головна причина, потім вказується наслідок і, нарешті, логічний ланцюг замикається ще однією причиною, яка виступає у якості підсилювальної одиниці.

Складна секвенція містить кілька логічних зв'язків. Окрім основного причинно-наслідкового зв'язку також спостерігається співвідношення “частина – ціле”, яке характеризує кореляцію елементів на позначення причини. Слід зазначити, що такими елементами можуть виступати як етапи дії, так і явища об'єктивної дійсності, в той час як наслідок стосується лише певного етапу дії (див. Схему 3).

Схема 3.

Дана секвенція також містить три елементи, проте лише наслідок позначає етап дії, а причинами постають явища об'єктивної дійсності. Отже, така секвенція є гетерогенною. Слід зазначити, що причини теж пов'язані логічним зв'язком типу “частина – ціле”, хоча такий зв'язок не є обов'язковим, а спостерігається у 50% проаналізованих фрагментів інструктивного повчального дискурсу.

Важливість відповідної хронологічної організації інструктивного повчального дискурсу неодноразово наголошувалася не лише Р. Лонгакром, але й багатьма іншими дослідниками-лінгвістами. Наприклад, хронологічний зв'язок розглядається як найкращий спосіб пояснення певних процесів та етапів дії [Kline 2004, с. 14]. Також відзначається, що інструктивний дискурс звичайно конструюється у відповідності з певними часовими рамками [Rayne 2002, с. 360].

Усі вищезазначені положення знайшли своє підтвердження під час аналізу ілюстративного матеріалу. Хронологічна секвенційність допомагає побудувати інструкцію таким чином, що адресат відразу чітко розуміє, у якій послідовності він повинен виконувати ті чи інші дії. Наприклад:

“Always turn the oven on **before you begin** – three hundred fifty degrees is what most cakes need.” Yolonda showed Shirley how to set the oven.

“Now – **first** you have to sift the flour, **then** measure it, **then** sift it again.” Yolonda used her teacher voice. Shirley giggled hoarsely. “That seems excessive.” /.../ [Fenner 1997, с. 58]

У наведеному фрагменті спостерігається чітка хронологічна секвенція дій, які необхідно виконати для того, щоб спекти пиріг. Часові рамки окреслюються як за допомогою підрядного речення часу *before you begin*, так і за допомогою прислівників часу *first* та *then*. Специфічною рисою хронологічної секвенції в інструктивному повчальному дискурсі є анафоричний повтор прислівників часу, найчастіше – прислівника *then*, який сигналізує про перехід до наступного етапу виконання певної дії чи операції.

Широковживаними прислівниками часу є: *first, second, third* (позначають порядок виконання дій), *finally* (позначає кінцевий крок для досягнення бажаного результату), *afterward* (вказує на завершення попередньої дії або попереднього етапу певного процесу). На противагу прислівникам часу, підрядні речення часу вказують на обов'язковий попередній стан, який є необхідним для досягнення кінцевої мети інструкції. Такий стан може визначатися як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Об'єктивні чинники не залежать від волі комунікантів, проте учасники комунікативної ситуації можуть їх передбачити або спрогнозувати. Суб'єктивні чинники – це певні дії адресата, щодо яких він отримує інструкцію від мовця і які необхідно виконати.

Таким чином, хронологічна секвенція визначає порядок виконання дій чи етапів певної дії, а також окреслює попередній стан, який є необхідним для подальшого розгортання інструктивного повчального дискурсу. Нами було встановлено, що хронологічні секвенції можуть бути як континуумними, так і перерваними, що обумовлено фактором адресанта.

У випадку, коли адресант добре обізнаний із процесом або діями, які він представляє у вигляді інструкції, хронологічна секвенція буде континуумного типу. Така секвенція презентує усі етапи дії у тому ж порядку, у якому їх треба виконувати. Перервана хронологічна секвенція спостерігається тоді, коли мовець нечітко знає або забув точний перебіг процесу. Вказана секвенція також використовується в тих інструкціях, які стосуються певної поведінкової моделі. У такому разі можливими є відступи у минуле або, навпаки, забігання наперед, коли мовець згадає певну важливу деталь чи прагне вказати на дію, яку вважає найголовнішою, навіть якщо хронологічно вона повинна відбуватися пізніше.

На увагу заслуговує і той факт, що обидва види секвенцій – логічні та хронологічні можуть відображатися в одному і тому ж самому дискурсивному просторі. Наприклад:

“As soon as the CID arrive, yes; take my car and leave it at the Mound when you go to Glasgow. But before you do any of that, I want you to find Alison. Call her mobile, and tell her everything’s under control. If she isn’t waiting there already, tell her to go home, as normal. You meet her there, get her calmed down and settled in and, most important of all, take the shoes she was wearing and scrub the soles; make sure they’re spotless. Tell her to sit tight and wait for me; I’d better stay at her place tonight.”

“You think she’s actually in danger?”

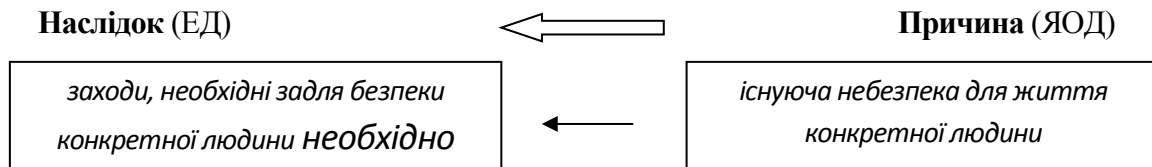
He gave me a “Be patient, he’s an idiot” look. “Someone’s tried to frame her for two murders, and failed twice. What will they do next? Of course she’s in danger!” [Jardin 2003, c. 194]

Наведений фрагмент інструктивного повчального дискурсу містить перервану хронологічну секвенцію та гетерогенну просту логічну секвенцію. Хронологічна секвенція маркована підрядними реченнями часу *as soon as the CID arrive* та *when you go to Glasgow*, перше з яких позначає об’єктивний чинник, а друге – суб’єктивний. Момент розриву секвенції маркується ще одним підрядним реченням часу *before you do any of that*, яке вводиться протиставним сполучником *but*.

Перервана секвенція характерна для мовців, які не вміють чітко викласти свої інструкції. Інструкція, побудована на секвенції зазначеного типу, є складнішою для розуміння, оскільки мовець зміщує часові віхи та орієнтири. Адресат повинен докладати більше зусиль для інтелектуальної обробки представленої інформації. Зазначені інструкції неприпустимі при розмові з дітьми та тими дорослими співрозмовниками, для яких характерними рисами є неухважність та фрагментарність сприйняття інформації.

Просту логічну секвенцію, яка міститься в аналізованому фрагменті, можна графічно зобразити наступним чином:

Схема 4.

Як правило, логічна секвенція інструктивного повчального дискурсу починається із зазначення причини. Завдяки цьому у адресата формується відповідне ставлення до подальшої інструкції, він сприймає її як доречну та валідну. Логічні структури, у яких наслідок передуює причині, вважаємо маркованими, оскільки в них порушується природний хід подій. Використання таких структур свідчить про збій у комунікативному процесі.

Причинами такого збою може бути як недостатня компетенція мовця, так і різне трактування комунікантами тих фактів, які належать до сфери спільних знань. Саме друга причина і простежується у наведеному нами прикладі. Розмова ведеться між двома приятелями, один із яких актор, а інший – власник детективного агентства, колишній полісмен. Проаналізувавши події, які трапилися з їх спільною знайомою, детектив дійшов висновку, що їй загрожує небезпека. Актор також знає про усі ці події, і детектив цілком впевнений, що його товариш усвідомлює всю серйозність ситуації. Детектив дає своєму другу ряд інструкцій, які покликані гарантувати безпеку вищезгаданої знайомій. Однак реакція актора свідчить про те, що він навіть і не думав про можливі жахливі наслідки, а почута інструкція вперше наштовхнула його на таку думку.

Мовцю доводиться пояснювати причини, якими обумовлені його інструкції. Неспроможність співрозмовника дійти очевидних висновків самостійно дратує адресанта, про що свідчить невербальний супровід викладу причин – *He gave me a “Be patient, he’s an idiot” look*. Таким чином, мовцю доводиться експлікувати причини необхідних дій і порушити типову логічну секвенцію, яка ґрунтується на причинно-наслідковому зв’язку.

Виконане дослідження дозволило нам сформулювати наступні **висновки**: секвенційність, як характерна особливість інструктивного повчального дискурсу, проявляється у вигляді логічних та хронологічних секвенцій; логічні секвенції, у свою чергу, поділяються на прості та складні, гомогенні

та гетерогенні; хронологічні секвенції можуть бути континуумними та перерваними. **Перспективи** подальшого дослідження вбачаємо в аналізі особливостей граматичних структур, які використовуються для відтворення секвенцій, а також в квантитативному аналізі лексичного наповнення окремих видів секвенцій.

Література

Farkas D. The Logical and Rhetorical Construction of Procedural Discourse / David K. Farkas // *Technical Communication*. – № 46 (1). – 1999. – pp. 42-54. *Fenner C.* Yolonda's Genius / Carol Fenner. – New York: Aladdin Paperbacks, 1997. – 208 p. *Jardin Q.* Poisoned Cherries / Quintin Jardin. – London: Headline Book Publishing, 2003. – 311 p. *Kline J.* Effective Public Speaking / John A. Kline. – Piscataway: Research & Education Association, 2004. – 72 p. *Lavid J.* Contextual Constraints on Thematization in Written Discourse: An Empirical Study / J. Lavid // *Formal Aspects of Context* / Pierre Bonzon, Marcos Cavalcanti, Rolf Nossun (eds.). – Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2000. – pp.37-47. *Longacre R.* The Grammar of Discourse / Robert Longacre. – 2nd ed. – (Topics in language and linguistics). – New York: Plenum Press, 1996. – 362 p. *Payne T.* Describing morphosyntax: a guide for field linguistics / Thomas E. Payne. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 413 p. *Ramm W.* Textual Variation in Travel Guides / Wiebke Ramm // *Discourse and community: doing functional linguistics* / Eija Ventola (ed.). – Tübingen: Narr, 2000. – pp. 147-168. *Trott S.* When Your Lover Leaves / Susan Trott. – New York: Harper & Row Publishers, 1987. – 215 p. *Wikberg K.* Discourse category and text type classification / Kay Wikberg // *New directions in English language corpora: methodology, results, software developments* / ed. by Gerhard Leitner. – Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 1992. – pp.247-262.

ВОЛКОВА С.В.

(Херсонський державний університет)

КОНЦЕПТ «МАЙБУТНІСТЬ» В АМЕРИКАНСЬКОМУ ФОЛЬКЛОРНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглядаються лінгвокогнітивні засоби актуалізації концепту «майбутність» в американському фольклорному дискурсі. Виявлено домінантні концепти, вербалізовані в фольклорних текстах різних жанрів, і узагальнено зміст концепту «майбутність», репрезентованого в американському фольклорному дискурсі.

Ключові слова: концепт, майбутність, фольклорний дискурс.

Волкова С.В. Концепт «БУДУЩНОСТЬ» в американском фольклорном дискурсе. В статье рассматриваются лингвокогнитивные средства актуализации концепта «будущность» в американском фольклорном дискурсе. Вывявлены доминантные концепты, вербализованные в фольклорных текстах различных жанров, и обобщено содержание концепта «будущность», представленного в американском фольклорном дискурсе.

Ключевые слова: концепт, будущность, фольклорный дискурс.

Volkova S.V. Concept "FUTURISM" in American folklore discourse. The article focuses on linguocognitive means of actualization the concept "futurism" in American folklore discourse. Dominant concepts verbalized in folklore texts of different genres are singled out, and mental content of the concept "futurism" represented in American folklore discourse is generalized.

Key words: concept, futurism, folklore discourse.

Світ американського фольклору – складний і незвичайний, представляє мозаїку культур. В його текстах віддзеркалюється світогляд нації, що має свою незвичайну історію становлення і розвитку. Як багатокультурне явище американський фольклор потребує комплексного дослідження за принципами етнолінгвістики, лінгвокультурології і концептології.

З позиції етнолінгвістики, започаткованого американськими вченими-етнографами (Ф.Боас, Е.Сепір) напряму з метою дослідження культури та мови індіанських племен, стає можливим зрозуміти їх побут, обрядність, систему цінностей. Саме мови американських індіанців, як відмічає С.Толстая, що не мали писемної традиції, довгий час були об'єктом дослідження етнолінгвістики [Толстая 1996, с.236]. До того ж, установа зв'язків між мовами, їх опис сучасного стану підпорядковувались перш за все завданню комплексного опису культури цих народів та реконструкції їх історії, у тому числі шляхів міграції. Лінгвокультурологія досліджує культурні особливості, національний характер і менталітет в безпосередньому зв'язку з мовою людини, її мисленням, світоглядними орієнтирами та духовно-практичною діяльністю [там само].

Етнолінгвістика та лінгвокультурологія вивчають мову як феномен культури, спостерігають сукупність культурних цінностей, досліджують особливе бачення світу крізь призму національного менталітету, а також здійснюють опис мовних картин світу за допомогою відповідного термінологічного апарату, передусім через аналіз концептів. З позиції концептології досліджується концептосфера (Д.С. Лихачев, Ю.М. Лотман) національної мови. Дослідники цього напряму зосереджують увагу на тому, що кожен концепт може бути по-різному витлумачений залежно від контексту, культурного досвіду та культурної індивідуальності концептоносія [Прохоров 2009, с.90].

Останнім часом збільшується інтерес до дослідження національних особливостей світосприйняття, менталітету, а також етноспецифіки мовної комунікації, що знаходить відображення в мовній картині